

WIE HELPT?

ONDER dit kernachtige opschrift is al heel wat keeren een beroep gedaan op den speurzin van de liefhebbers der Levende Natuur, — dikwijls met verheugend resultaat!

Om deze reden waag ik het een oogenblik stil te staan bij een tweetal insecten, wier levenswijze en verspreiding in Nederland nog heel weinig bekend zijn. Zij, die plezier hebben in het opsporen van deze diertjes, kunnen aan de hand van de hieronder gegeven aanwijzingen, niets anders dan een zekere kans van slagen hebben!

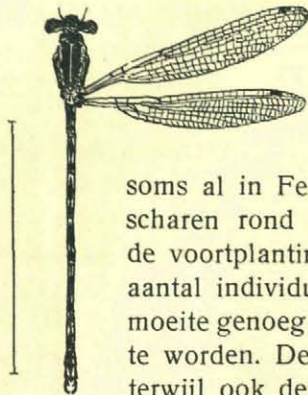
Onder het heirleger van waterjuffers, die ons kikkerland in lente en zomer opvroolijken, zijn er twee, die door hun eenvoudige bruine kleur steeds aan de aandacht van de insectenkenners zijn ontsnapt. Behalve doordat ze weinig in 't oog vallen, komt er nog dit bij, dat ze *als volwassen insect overwinteren* en slechts in 't najaar en in de vroege lente, van eind Maart tot begin Mei, rondvliegen. In het kort komt de levensloop neer op het volgende:

Eind Augustus pas, kruipen de volwassen diertjes uit hunne larvenhuid, vliegen dan, zoolang 't nog warm en zonnig weer is, in groote hoeveelheid rond, — meestal dicht in de nabijheid van hun geboorteplaats —, om bij het inzetten van de eerste gure en koude Octoberdagen achter boomschors en dorre bladeren het voorjaar af te wachten.

Dan, in Maart en April, — op zonnige, zoete dagen soms al in Februari! — komen ze weer te voorschijn, vliegen in heele scharen rond en bereiden zich al gauw voor op de gewichtige taak: de voortplanting en het eierleggen. Zoodra dit is geschied, neemt het aantal individuen langzamerhand af, zoodat men tegen half Mei reeds moeite genoeg heeft, om een enkel exemplaar dezer waterjuffers machtig te worden. De eitjes zullen vermoedelijk wel zeer spoedig uitkomen, terwijl ook de jonge larfjes een zeer snelle ontwikkeling moeten doormaken, ten einde in Augustus volwassen te zijn en tegen dien tijd eene nieuwe generatie voort te brengen. De geheele ontwikkelingsduur strekt zich dus slechts uit over ten hoogste 4 maanden! Van meer dan ééne generatie per jaar is echter geen sprake, daar de jonge herfst dieren zich zonder twijfel *niet* voortplanten en de wijfjes in onbevruchten staat overwinteren.

Verspreiding van *Sympecma* in Nederland.

*Sympecma
paedisca*
Br. ♂.

Het is nog maar heel kort geleden, dat er in Europa slechts ééne soort van dit geslacht, dat ik thans noemen wil, bekend was, nl. *Sympecma fusca*, maar thans weten we zeker, dat er nog een tweede is, welke er sprekend op gelijkert en ook dezelfde levenswijze heeft. Deze laatste is *Sympecma paedisca*. Van de eerstgenoemde soort is alleen bekend, dat het wijfje haar eitjes legt in de op het water drijvende blaadjes van het zg. „mannagras”, *Glyceria fluitans*; ook de larve is bekend en deze vertoont veel punten van overeenstemming met die van *Lestes*-soorten, een geslacht, waarmede *Sympecma* trouwens nauw verwant is. Van *S. paedisca*, de soort, die ons wel het meeste interesseert, weten we nog ongeveer niets, zelfs het eierleggen is nog nooit waargenomen! Het weinige, waar omtrent we zekerheid hebben, is het feit, dat ze in heel het noordelijk deel van ons land op vochtige, heideachtige plaatsen niet zeldzaam is, naar mijne bevindingen vooral op tal van plekken op de Utrechtsche Heuvelrug. Overigens komt zij sporadisch voor in Zwitserland, Tirol en in 't Z.O. van Rusland, terwijl ze in 1926 ook bij Bremen werd gevangen. De andere soort, *S. fusca* is in heel Europa aangetroffen, maar, behalve dat zij een paar keer eierlegend werd gezien aan *Glyceria*-blaadjes en dat ze éénmaal uit een opgevischte larve werd gekweekt, is ook hier de verdere toedracht der zaak in duisternis gehuld!

Uit het kaartje moge blijken, hoe weinig we nog maar omtrent de verspreiding dezer twee diertjes in ons land weten. Toch zou men in 't algemeen al geneigd zijn te beweren, dat *Sympecma paedisca* alleen ten N. van onze groote rivieren is te vinden, terwijl daarentegen *S. fusca* het Zuiden van ons land bewoont. Op verschillende plaatsen komen ze echter niet ver van elkaar verwijderd voor, zoo bijv. in de omgeving van Epe op de Veluwe en in Noord-Limburg. Het onderscheid tusschen beide soorten is nogal moeilijk, daar ze in alles bijzonder sterk op elkaar gelijken; ook de grootte is dezelfde. Ter kennismaking hoop ik, dat het nogal gebrekkige figuurtje voldoende kan zijn; het netwerk der vleugeltjes is schetsmatig weergegeven en aan één kant zijn de vleugels, evenals de pooten, weggelaten.

Het zou van bijzonder veel belang zijn, om te weten te komen, of op een bepaalde plaats werkelijk beide soorten door elkaar voorkomen, vooral ook met het oog op 't vinden van mogelijke tusschenvormen. Deze zijn echter nooit gevonden. Dat twee, zéér na verwante soorten, die tevens de *eenige* in Europa levende libellen zijn, welke overwinteren, ieder weer speciale eischen stellen aan het milieu, acht ik op het minst aannemelijk; een blik op het kaartje geeft daar ook wel eenig idee van, hoewel de factoren, die de plaatselijke instandhouding van beide soorten beïnvloeden, natuurlijk niet op het kaartje tot uiting komen. We zullen hier echter niet verder op ingaan, doch alleen in het kort samen vatten, op welke wijze de ontdekking van één van beiden kan worden vergemakkelijkt.

Zowel *S. fusca* als *paedisca* vindt ge stellig bijna overal in de heidestrecken, vooral op zonnige dagen in April en in September; de eerstgenoemde aan vijvers en vennen, de tweede aan ondiepe grondwaterplassen en in 't N. van ons land

ook aan vennen. Misschien één van beide soorten in de duinen of op de Noordzee-eilanden? De diertjes zijn geelbruin van kleur, met bronzen figuren op het geheele lichaam; zij vliegen, soms een eind van 't water verwijderd, in de heide en aan greppels rond, waar ze heel gemakkelijk te vangen zijn.

Vondsten uit alle deelen des lands zijn van groote waarde, vooral uit het geheele Oostelijk en Zuidelijk gebied.

Ondergeteekende houdt zich voor opzending van deze dieren ten zéérste aanbevolen. Vangt liefst een aantal exemplaren, legt ze dood of levend in een toegevouwen stukje papier en verzendt ze als monster zonder waarde in een klein doosje of blikje aan onderstaand adres. Kosten worden graag vergoed.

Wie helpt?

69 Oranje Nassaulaan, Amsterdam.

M. A. LIEFTINCK.

WINTERVREUGD EN ZINGENDE TREK.

VERLEDEN jaar van den eersten tot den zesden Mei zong de nachtegaal in mijn tuin, dag en nacht. Daarna is hij verdwenen. Hij deed ons denken aan het ouderwetsche gedichtje van Geibel: „O, darum ist der Lenz so schön, mit Sang und Klang und Lied, weil singend über Thal und Höhn, so bald er weiter zieht.“

De zingende trek. Wij hebben dien even goed in de lente, als in den herfst. Maar in het najaar treft die zang ons het sterkst, omdat hij komt na de zomerstijte, na den rusttijd. En geheel zonder zang is geen enkele week van het jaar. De zingende trek van de lente hangt ook alweer samen met den zang in het winterverblijf. Er wordt wel eens over gesentimentaliseerd, dat de vogel, banneling in het winterverblijf, daar zijn dagen zou slijten in somber stilzwijgen. De meeste onzer gevederde vrienden vatten dat echter heel anders op en hebben alweer velerlei pretjes en vroolijkheid heel in het begin van den winter. De kleine goudhaantjes spelen al met elkander in November en ik heb in dien tijd de mannetjes wel zoo prachtig en aanhoudend voor hun wijfjes zien pronken, als men het in de lente maar weinig ziet. In den top van een jong sparretje zat een wijfje en het mannetje fladderde daarvoor in de lucht met een wiekslag, zoo snel, dat het om het kleine lichaampje was als een aureool van groenig goud. Toen hij daarna neerstreek in hetzelfde sparretje, liet hij zijn volle liedje hooren, het naaldfijne, hooge vlugge gekweel, dat met geen ander vogelgeluid kan worden vergeleken. Datzelfde liedje hoorden wij nu hier in de tweede week van Maart vijftigvoud in het naaldbosch langs den binnenkant van het duin: een heele troep goudhaantjes op den voorjaarstrek en alle in vollen zang. Geen sprake van, dat het bewoners zouden zijn van deze streken, sedert 1917 nestelen de goudhaantjes hier nog maar in zeer enkele paren.

Hetzelfde gebeurt met de koperwieken. Een onoplettend mensch verwacht ze